

Szegényügy

SZAKKÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ HAVI SZEMLE.

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: Budapest, IX.,
Boráros-tér 6. ll., 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. HILSCHER REZSŐ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 14 kor.

A gyógyíthatatlan betegek ellátása a szegény ügy keretében.

A magyar szegényügynek egyik legkényesebb, legérzékenyebb ága a sok között: a gyógyíthatatlan betegek ellátása.

Minden hozzáértő fájdalomosan tudja, hogy ebben a tekintetben is még csak a kezdet kezdetén vagyunk és a visszasságok sorozatai, melyek a testi nyomorúság szenvedőit sújtják, még nagyon sokszor fognak megismétlődni, addig, míg az emberiesség érzése felülkerekedik azokban, akik felelősek az élet szentségének mártíriummá való változtatásáért.

*A szegényellátás különböző ágainak egységes szempontból, a leg-tökéletesebben való segítés szempontjából kell kiindulniok és éppen ezért a siker teljessége attól függ, vajjon mennyire vagyunk képesek a szegény-ügyi tevékenységet az igénybevevők sajátos helyzetéhez idomítva, egyéni-esíteni. Ez az egyéniesítés tökéletesen talán csak egy szegényügyben talál-
ható meg: az amerikaiban és megközelíthető tökéletesen a németek és az északi államok szegényügyében. A mi szegényügyünk retrográd irányban haladva, éppen a nagy általánosítás elvét követi, s munkája tömegmunka, a kényszeredettig minden látszatával. Mintha csak éppen annyit akarna elérni, amennyi elég a szemfényvesztéshez, a laikusok és a felületes szem-lélők megnyugtatóhoz.*

*A gyógyíthatatlan betegek mai ellátása is ennek a nagy általánosítá-
tásnak szomorú kinövése.*

*A nyilvános betegápolási költségek fedezéséről szóló 1898. évi XXII
törvénycikk nyolcadik szakasza szerint „az illetőségi község mindazon
esetekben, midőn úgy az illető maga, mint az érte fizetni köteles hozzá-*

tartozói szegények . . . köteles a kórházi, vagy gyógyintézeti ápolásban nem részesülő, vagy arra nem minősített, továbbá a kórházakból és gyógyintézetekből elbocsátott gyógyíthatatlan betegek és gyógyíthatatlannak nyilvánított, de nem közveszélyes elmebetegek, továbbá az ártalmatlan hülyék, siketnémák, vakok, nyomorékok eltartásáról . . . gondoskodni.”

A törvénynek ezt a rendelkezését olvasván, egyidejűleg hiába kérésünk olyan intézkedéseket, melyek az illetőségi község számára közelebbről meghatároznák a rájuk rótt kötelezettségnek miként való teljesítését. Csupán az 51.000-1899. B. M. sz. rendelet 5. szakasza mondja egy helyen, hogy az említett teendőket az illetőségi község anyagi viszonyaihoz és a helyi viszonyokhoz képest látja el. És éppen ez az anyagi és helyi viszonyokhoz szabott ellátási kötelesség oka valamennyi, ezen á téren uralkodó mizériának.

A községek szegényügyi működéséhez, amúgy is sok szó fér, az önkormányzatra való éretlenség itt is teljes mértékben érezteti hatását, a gyógyíthatatlan betegek ellátásának azokra való hárítása pedig egyenesen kétségbeejtő állapotokat eredményezett.

A községek költségvetésének legmostohábban dotált tétele az, amelyet a szegényügyi teendők teljesítésére szántak és ezért történhetik meg az, hogy a tartózkodási községek a közellátásba vett egyének után, az illetőség megállapításáig, illetve a további ellátásba való átvételig felmerült költségeikre sokszor éveken keresztül várhatnak. De meg ha meg is van az érzék a község vezetőségében a szegényügyi funkciók fontossága iránt, jóakarukat keresztülhúzza a község anyagi képességeinek elhatároltsága és tudunk olyan községet, melynek pótadóját ötven százalékkal kellett emelni csak azért, hogy egy ottani illetőségű egyén után felmerült közellátási költségeket viselni képes lehessen.

A törvénynek a községeket kötelező rendelkezése feltételezi, hogy azok megfelelő gyógyintézettel is rendelkezzenek, holott az öt ujjunkon megszámolhatjuk azokat a községeket, melyek feladatukat ily gyógyintézetekben teljesíthetik.

A gyógyíthatatlan betegek számtalan kategóriáját teljesen felölelő statisztikával nem rendelkezünk és csak hozzávetőleges adatokkal dolgozhatunk, úgyszintén nem tudjuk számát azoknak a gyógyítható betegeknek, akik a kórházakba, hely híján, felvételt nem nyerhetnek és akik szintén az illetőségi község gondoskodását kénytelenek igénybe venni.

A gyógyíthatatlan betegek közellátása, amennyiben pénzbeli segítséggel célt érni nem tudnak, részint szegényházakban, vagy a község-ház ágyakkal felszerelt helyiségében, részben pedig magánosokhoz való

kiadás útján történik. Mindkét ellátási módnak a főhibája az, hogy csak nagyon kevés helyen ügyelnek arra, hogy betegekkel állanak szemben s hogy az ellátás alapja csak a kór természetéhez alkalmazkodó lehet. A magyar szegényházi rendszer, vagyis inkább rendszertelenség okozza azt, hogy a harmadik stádiumban lévő tuberkulotikus beteg egy szobában fekszik a tábesessel és a nem közveszélyes elmebeteg, a hülyével együtt keseríti meg a vak ember szomorú perceit.

Az ellátás túlnyomó részben nem házikezelésben, hanem vállalkozás útján történik. A vállalkozás alapja pedig üzlet lévén, a vállalkozónak minél nagyobb haszonra való törekvése az ellátás elsilányosodását eredményezi. A betegeknek házi ápolásra való kiadatásánál hasonló tapasztalatokra jutottunk. Az állapotoknak ez az elfajulása szintén a szociálpolitikai gondolkodás teljes hiányára vezethető vissza.

A gyógyíthatatlan betegek gondozásában nincsen egy szikra gyógypedagógiai alap sem, holott nemcsak az emberiesség követelményét teljesítenék, de a szegényügyi költségeknek a minimumra való csökkentését érhetnék el az által, ha a gyógyíthatatlanok betegségének leküzdhető nehézségeit orvosolnák és a betegség hatását, következményeit a lehetőségig korlátoznák és a körülményekhez képest megválasztandó kereseti módokat alkalmassá tennék. Ezeket pedig csupán megfelelő speciális gyógypedagógia alkalmazásával, különleges intézetekben lehetne elérni.

Annak az egypár szakszerű gyógypedagógiai intézetnek, amellyel rendelkezünk, eredményei gyönyörűen bizonyítják, ezt.

A gyógyíthatatlan betegeknek mindössze négy kategóriájáról van adatunk, az 1910. évi népszámlálás révén, a számokhoz azonban, hogy a mai állapot megközelítő képét szemlélhessük, huszonöt százalékot hozzá kell adnunk.

Az 1910. évben 16106 vak, 28110 siketnéma, 19059 elmebeteg és 36598 hülye élt Magyarországon, s ha tekintetbe vesszük, hogy a vakok közül 9 intézetben 716, siketnémák közül 16 intézetben 1559, az elmebetegek közül 6 intézetben 5099, a hülyék közül 8 intézetben 698 részesül ilyen gyógypedagógiai ápolásban, a gyógyíthatatlan betegekről való gondoskodásnak jellemét már meg is szemléltük.

Hallottunk olyan véleményt a szegény ügy irányítására hivatott tényezők szájából, mely a szegényügyi tevékenységnek csak azt a részét tartja kifejlesztendőnek, mely a később várható értékek megmentését tűzi ki feladatul azoknak sorsa pedig, akiktől a köz már semmit sem várhat, a jelenlegi állapotok között inkább meghagyhatok.

Ez az önző álláspont, mely szegényügyünkben ma az egyedül uralkodó, eszünkbe juttatja a kicsavart citrom esetét.

A szegényügyi tevékenység mibenlétéről múlt számunkban már kifejtettük véleményünket s megállapítottuk és bebizonyítani kívántuk azt, hogy a szegényügyi tevékenység ellenszolgáltatás és tökéletesítése nemcsak a köz kötelességében áll, de annak érdeke egyenesen meg is követeli ezt.

A közbiztonság megkívánja, hogy az elmebetegek ne veszélyeztessék az emberek életét és értékeit, a közegészségügy elsőrendű követelménye, hogy a tuberkulózisoktól származható fertőzések megakadályoztassanak, hogy a tabesések, a csonkító csúzosok ne fetrengjenek az utcákon stb. Tehát az önző anyagi érdek is mindezeknek közápolásba való vételét parancsolja. És ugyanez az önző anyagi érdek kívánja meg, hogy a gyógyíthatatlan betegeknek közápolása a lehető legtökéletesebben és a legkisebb költséggel valósíttassék meg, Ez a kíváncsi azután kizárja azt, hogy vállalkozók nyereszkesedésének eszközei lehessenek e szerencsétlenek, hanem feltételül állítja fel az emberi mivoltuknak megfelelő és kereseti lehetőségeket nyújtó, gyógypedagógiai alapon történő gondoskodást. Tiszta, messzeségekbe vezető szociálpolitika lenne ez és még olyan messze állunk tőle, hogy csak hunyt szemmel, álomként tudunk rágondolni.

A magukkal tehetetlen, gyógyíthatatlan betegek pedig szomorú sorsukban legalább is kórházszerű ápolást érdemelnek.

Mindez azonban csak úgy valósítható meg, ha számukra bizonyos központokban külön középületek létesülnének. Mert a községek azért a pár gyógyíthatatlan betegért, aki illetőségi kötetlenségükbe tartozik s akinek közápolást kell adniok, külön-külön speciális intézeteket igazán nem alapít hatnak. Ez állami feladat és hogy az állam nem fizetne rá, a végezendő számvetésből bebizonyítható. Még ha fenn is tartatnék a szegény ellátásnak községi feladatként való minősítése, a centralizált intézetekben felmerült kisebb költségek nemcsak könnyebben lennének viselhetők, de a fenti módon a még megmenthető munkaerő sem pusztulna el felhasználatlanul és az emberiség is kellőképpen érvényesülhetne. Emberek emberiesen bánnának emberekkel. És nem hallanánk esetet arról, hogy a gyógyíthatatlan tüdőbajos a község ház istállójában átkozza meg utolsó lehelletével a világot.

Dr. Hilscher Rezső.

A rokkantak jövője.

A háború rokkantjainak folytonos szaporodása olyan problémák elé állít, melyeket a rokkantokról való gondoskodásnak eddigi keretei között megoldani nem lehetséges.

A magyar rokkantügy vezetése jó kezekben van, tapasztaltuk és tudjuk, olyan intézmények létesültek, melyek becsületes kötelességtudásra vallanak, de mégis minden jóakarat és önfeláldozás mellett is, aggodalommal nézünk a jövőbe, a várva-várt békességes jövőbe, mert nem látjuk garanciáját annak, hogy a rokkantak egész társadalma a normális viszonyok helyreállta után akként illeszkedhetik be a nagy nemzetgazdaság kereteibe, hogy létfenntartásuk biztosítottnak tekinthető legyen. Annak, ami aggaszt, az az oka, hogy a rokkantvédelem rendszerének megalapozásánál részben azokat a viszonyokat vették tekintetbe, melyek a háború előtt, részben azokat, melyek a háború tartama alatt uralkodtak.

A társadalmat és a nemzetgazdaságot a háború túlnyomórészt kiforgatta régi köntöséből s ami ma még változatlan, csak azért ilyen, hogy a háború után annál nagyobb erővel, hirtelenséggel ömöljék széjjel. Ennek a várható, demokratikus új világnak mindannyian sejtői vagyunk, széles kontúrjaiban látjuk is már kibontakozni azt és ezeknek az egész más körülmények nyomán létrejött életviszonyoknak kell alapul vétetniök a rokkantvédelem intézményes megszervezésénél.

Mi a magunk szempontjából a rokkantaknak két kategóriáját különböztetjük meg. Az elsőhöz tartoznak azok, akik részint vagyoni körülményeik, részint a rokkantvédelem intézményei segítségével olyan helyzetbe kerültek, hogy jövőjük kellő alappal bír és így további sorsuk a maguk kezében van letéve. A másodikhoz pedig részint azokat számítjuk, akiknek jövője felől biztosítékunk nincsen (vagy azért, mert rokkantságuk természete csak időnkinti foglalkozásra képesíti őket, vagy pedig azért, mert a rokkantság olymértékű, hogy kereseti lehetőségeiket a megélhetésen alóli mértékre szállítja le, vagy mert nem sikerült őket ezideig olyan álláshoz, foglalkozáshoz juttatni – bár erre képesítvük – mely megnyugtat afelől, hogy létfeltételeik veszélybe nem kerülnek), részint azok, akik semmiféle kenyérkereseti pályára – alkalmatlanságuk folytán – nem bocsájthatók.

A rokkantvédelemnek tehát, miután meggyőződött az első kategóriabeli rokkantak biztosítottságáról, csupán a második kategóriához tartozókkal szemben áll fenn intenzívebb kötelessége. A második kategóriához

tartozó rokkantaké a túlnyomóbb szám, ezt azonban a rokkantvédelem munkássága folyton csökkenti az első kategória javára. Egy ponton azután túlmenni nem lehet és itt fenyeget az a következmény, mely praeventív, megelőző szervezés híjján végzetes lehet s az utolsó pillanatban szokásos kapkodásnak pozitív értékű eredményét igazán nem várhatjuk.

Beszéltünk a rokkantvédelem egyik legkiválóbb, legfáradhatatlanabb szervezőjével és irányítójával, aki a rokkantaknak foglalkozásra való elhelyezéséről a következőket mondotta:

– „A rokkantak elhelyezésére van helyünk bőven, de nagyon megválogatjuk azokat, akiknek munkaerőt bocsájtunk rendelkezésére. Nem az a célunk, hogy az összes rokkantakat, kik hozzánk kerülnek, azonnal elhelyezzük, hanem az, hogy őket elsősorban úgy előkészítsük, hogy megállják a helyüket künn az életben. Nem kegyelem-kenyeret akarunk a részükre kieszközölni, hanem jogosan megszerzett munkabérukből fognak megélni. Teljesen kész tudású embereket adunk ki a munkaadókhoz.

Ami a rokkantság által okozott hátrányokat illeti, erre nézve azt mondhatom, hogy ezek minimumra csökkenthetők a rokkantak erkölcsi tulajdonságainak kifejlesztésével.

Úgy neveljük a rokkantakat, hogy a kezdet kezdetén beléjük oltjuk az erkölcsi tulajdonságok magasabb értékének tudatát és ez a maguk megbecsülése szerzi meg a munkaadó megbecsülését és a rokkanthoz való ragaszkodását is.

A munkaadókhoz kihelyezett rokkantak közül körülbelül húsz százalék kerül vissza hozzánk ismét, részint meg nem felelés okából, részint megfelelő bánásmód hiánya miatt. A meg nem felelés legtöbbször azon múlik, hogy a munkást kérő nem írja körül tüzetesen, hogy milyen természetű munkást kíván a rokkant részéről. Például valaki raktárnokot keres. Mi küldünk neki raktárnokságra alkalmas rokkantat, de csak ekkor derül ki, hogy olyan raktárnok szükséges, aki az árut hordozni is képes. Általános tapasztalatom, hogy elhelyezett rokkantjaink mindenütt jól beválnak.”

A rokkantvédelem mai munkája azonban mindezek a gyönyörű és emberséges elvek mellett is teljes szilárdsággal nem épít a jövőre.

Mert gondoljuk meg jól, hogy munkáshiány van, különösen a szakmunkásokban és ez az állapot csak a háború végéig tart.

Mit fog tenni a rokkantvédelem, ha a munkakeresők szabad versenye ismét érvényesül s a nemzetgazdaságnak a háború utánra való szervezetlenül hagyása, előkészítetlenül maradása folytán ideiglenesen olyan helyzet áll elő, hogy nemcsak a gazdasági életbe visszatérő munkások tekintélyes része marad munka nélkül, de a most alkalmazott rok-

kantak munkásságára sem lesz szükség. Még tekintetbe kell venni azt is, hogy a munkaadók nagy része úgy gondolkodik, hogy elsősorban azokat a munkásokat fogja alkalmazni, akik tőle vonultak be. Ez a gondolkozás különösen feltűnően nyilvánul meg a bevonult munkások családjának a munkaadó által – a katonai szolgálat tartama alatt is – történő segélyezésben.

A második kategóriába tartozó, munkára alkalmas rokkantak jövőjét a mai rokkantvédelem, a vezetők és intézők minden nemes ambíciója és tudása mellett sem biztosítja. Mert ha ilyen óriási fontosságú feladatnál két eshetőséggel, egy jóval és egy rosszal állunk szemben, a jót örömmel várni, de a rossz ellen pedig felkészülni kell.

Ez a felkészülés pedig csak egyben juthat kifejezésre: az államnak munkaadóként való fellépése révén. Mert a magán munkaadók jóindulatába helyezni a rokkantak jövőjét kockázatos.

Csak az állam lehet az a munkaadó, aki elég biztosítékkal rendelkezik arra, hogy a rokkantak és azok családjai nyugodtan menjenek új életük elé. Ez lenne a leggazdaságosabb rokkantpolitika, már csak azért is, mert annak alapja a rokkant munkája lenne, tehát nem alamizsna nyújtás, hanem – ezt hangsúlyozzuk mindenkor, ha tehetjük – a szolgáltatás ellenszolgáltatása. Mert a nyomorgó rokkant segítése úgy is csak közpénzekből történék és a segélyezésre fordítandó összeg csekély százaléka is elégséges lenne ahhoz az esetleges befektetéshez, mely az állami munkaműhelyek felállításához szükséges.

Nem felejtendő ki az akcióból a rokkantak családtagjai sem, ezek megélhetésének biztosítása ugyancsak az állami munkaadó útján történjék. A megváltozott életviszonyokkal adódó bizonytalanság ellen a biztos kereseti lehetőségek támasztéka az egyetlen s az emberi méltóságot tiszteletben tartó eszköz a munkára alkalmas rokkantak és ezek családtagjainak védelmére. A munkaképteleneknek tisztességes és a megélhetést biztosító nyugdíjra van igényük, ezt elvitatni nem lehet. A katona az államhatalom szimbóluma és egyetlen órai lövészárk szolgálata többet jelent, mintha évtizedeken át méltóságos ur lenne a minisztériumban.

Főképpen ezeket szeretnénk a rokkantügy intézőinek egyelőre figyelmébe ajánlani, a rokkantügy egyéb aggodalomkeltő részleteire időnkint még majd visszatérünk.

-r. -ö.

A „Stefánia Szövetség” és a gyermekvédelem.

Az anya- és csecsemővédelem mozgalmának általános értékelésével múlt számunkban foglalkoztunk és megállapításaink el is érték kellő hatáskukat: a „Stefánia Szövetség” vezetői körében érezni kezdik a mozgalom félszégeit.

Már kívánják az őszinte szót, hiszen hozzájuk ilyennel eddig senki sem fordult, az egyének és a társadalom anélkül, hogy kritikai hajlandóságuknak teret engedtek volna, az ötlet pillanatnyi hatásától elragadtatva, vakon esküdtek fel a mozgalom zászlóvivőikül.

Már a megalakulás sem olyan formák között történt, mely méltó kezdete lehetne egy országos és természeténél fogva tisztán demokratikus akciónak. Exklusív társaság gyűlt össze egy teremben, hogy a születési és pénzelőkelőség fényében sütkérezzék és tudunk egy pár szerény, de annál bátrabb harcosáról a gyermekvédelem ügyének, akiknek nem sikerült átjutni a kordonon, mert fakók és szürkék akartak maradni az életben és éppen azért nem kaphattak belépőjegyet. Míg a kivilágított teremben szónokoltak és magasztalták egymást a hölgyek és urak, a távolmaradott fakóak a tömeglakások mélyén sápadt gyermekarcokat simogattak, halálos betegeknek meséltek az örökélet boldogságáról,

Mindez, igen, idetartozik, mert a mozgalom szüklátkörűségének csirája a megalakulás körülményeiben fejlődött ki először.

Mióta megindult a mozgalom, folyton figyeltünk és talán egy kissé reménykedtünk is, ó, nem a teljes sikerben, hanem a helyzetnek némi jobbrafordulásában, eredmény azonban ezideig vajmi kevés mutatkozott

Nem tudjuk sohasem megérteni azoknak a gyermekvédelmi szakembereknek gondolkozását, akik szintén kritika nélkül állottak be az anya- és csecsemővédelmet kultiválók sorába, hogy műkedvelők tevékenységének adjanak nevükkel súlyt.

A mozgalom főtévedése ott van, ahol az anya- és csecsemővédelmet forszírozza csupán és megfeledeznek arról, hogy a szoptató anyának csecsemőjén kívül még más gyermekei is lehetnek, a csecsemőnek pedig: testvérei. Megfeledeznek arról is, hogy a szopósnál jelenleg csak nagyobb gyermekekkel rendelkező anya is kerülhet még újabb szülés elé s hogy a szopós gyermek, ha tizenkét hónapos és egy napos lesz, még nem rendelkezik mindazokkal a feltételekkel, melyek az életre való felnevelkedésre okvetlen szükségesek.

Az anya- és csecsemővédelem kultiválói nincsenek tisztában az

anyaság fogalmával, mikor azt hiszik, hogy a szoptató anya a csecsemője részére juttatott kedvezményekben csupán a csecsemőjét részesíti, ha emellett még több gyermeke is van s hogy a család olyan organizmus, melyben minden szervnek a maga feladatát feltétlenül el kell végeznie, különben szétesik az egész, s hogy e feladat végzésre szolgáló feltételeknek is rendelkezésre kell folytonosan állniok. Az állami gyermekvédelem kiegészítő működésére kár hivatkozni, mert annak szervezete nem olyan,, hogy a családvédelem erősítésére szolgálhatna.

A Stefánia Szövetség védőnőinek tanácsa a szoptatóanya életmódjára s a csecsemő gondozására nézve légbekiáltott szó, tanács marad, a megfogadás minden jó szándéka mellett is, megfelelő módozatok hiányában. Mert a gyámolítása tanácsadásban és az állami gyermekmenhelytől kieszközölt havi tíz korona szoptatási segély nyújtásában s a csecsemő legszükségesebb ruházatának, vándorkosárnak nyújtásában úgyszólván teljesen kimerül.

A csecsemőhalandóság növekedésének okát tévesen keresik a csecsemő hiányos, vagy téves gondozásában, az igazság az, hogy egyre-több és több család kerül a helytelen, vagy teljesen nélkülözött szociál-politika miatt kétségbeejtő, végső romlásba. A kenyérkereső családfőnek s általa a családnak gazdasági megerősítése: ebben érkeznék el nemcsak az anya- és csecsemővédelem, de az egész gyermekvédelem is valódi és végső értelmében.

Mert a leromlott családban élő anyát a szülés már olyan állapotban éri utóí, mikor a nélkülözésektől, a túlfeszített munkától s a betegségek-től elgyengült test egészséges testet világra hozni alig képes s e világra-hozás körülményei a (meglévő gyermekek magárahagyottsága, nélkülözése, a jövő aggodalma a kenyereifogyasztók szaporodása felett stb.) az anyára és az újszülöttre nézve kedvezőknek semmiképpen sem nevezhetők.

Az 1916. évi december hónapban a Dunajobbpart területén elhalt 1299 hét éven aluli gyermek közül 628 nem töltötte be az egyéves élet-kort, a Dunabalpart területén elhalt 1062 hétéven aluli gyermek közül 444, a Duna-Tisza közötti részen 1717 közül 826, a Tisza jobb partján 815 közül 396, a Tisza bal partján 1656 közül 755, a Tisza és Maros szögében 953 közül 382, a Királyhágón túli részen 1357 közül 492, Fiú-mében és kerületében 22 közül 6 volt olyan a hét éven alól elhalt gyer-mekek között, aki tizenkét hónapnál kevesebbet élt és az ezen időben Magyarországon elhalt 18487 egyén közül 8881 esett a hét éven alóliak terhére, mely számból 3929 volt egy évesnél fiatalabb.

Az anya- és csecsemővédelem kultiválói előtt nem megdöbbenőek ezek a számok? De nem csupán a csecsemő-, hanem az általános gyer-

mekhalandóság szempontjából is! Nem ugyanolyan megdöbbentő, hogy 4952 egy és hét év közötti életkorban lévő gyermek indul csak egy hónap alatt a Nirvánába? Nem bír ugyanolyan súlyos jelentőséggel a tizenkét hónapon felüli gyermekek tömeghalála, mint a csecsemőké?

Nem csecsemőhalandóság van Magyarországon, hanem gyermekhalandóság és ez ellen kell minden létesíthető szervezettel védekezni. A család keretén belül élő gyermekek halandósága, korra való tekintet nélkül, ugyanegy oknak az okozata. Ezért aggódunk, ha a társadalom nagyrahitott erői a dilettánsok tiszteletreméltó beavatkozása révén, hatástalanul elaprózódnak. És milyen különös gondolat, tizenkéthónapos koráig a gyermekkel szemben csecsemővédelmet gyakorolni, hogy azután magárahagyottan elpusztulhasson, s az anyát a szülés idején istápolni és nem törődni azzal, hogy a későbbi nélkülözések újabb, egészséges, életképes magzat létrehozatalára alkalmatlanná tehetik. És az anya- és csecsemővédelem burjánzásának idejében tudunk olyan anyát, akinek a szülés után a hetedik napon már kenyere után kellett mennie, mert otthon sirt a többi négy gyermeke : a védőnő tanácsából pedig a hideg szobát befűteni nem lehet. Az állami gyermekvédelem intézőinek most kapva kapni kellene az alkalmon, mely a nagy társadalomnak a gyermekvédelem ügye iránti érdeklődését ezidőszert biztosítja. A hadbavonultak, különösen pedig a rokkantak és hősi halált haltak gyermekei lassankint mind az állami gyermekvédelem körzetébe terelődnek. Az állami gyermekvédelemnek mai sarkpontját, mely szegényügyi vonatkozásokon nyugszik, már megdöntötték a helyzet, a körülmények változásai. Ha a veszendő értékek, a jövőendő nemzedék megmentését kedves kötelességnek tartjuk, az állami gyermekvédelemnek szociálpolitikai alapon való sürgős megszervezése elmaradhatatlan. És ez csak a családvédelem keretében történhetik- Nem győzzük elégszer ismételni, e nélkül meddő minden munka, pénzkidobás minden anyagi befektetés.

Őszinte szót kértek tőlünk, bárcsak lenne foganatja. A Stefánia Szövetség alapvető és soha meg nem hálálható munkát végezne, ha addig is, míg az állami gyermekvédelem felismeri a helyzetet, reorganizálná szervezetét s az anya- és csecsemővédelem helyett azt ezt is magában foglaló családvédelmet venné programjába. „Stefánia Családvédő-Szövetség” – milyen másképpen, milyen megnyugtatóan hangzik. Nem sokat bízunk benne, hogy így lesz, a divatot csak újabb divat győzheti le, ez pedig ismét visszafejlődést jelent. A szegényügyben pedig a visszafejlődést nagy áron, az életek százezreivel kell megfizetni.

Dr. H. R.

A hadirokkantakat és családjukat, továbbá a hadiözvegyeket gondozó szervezetről.

Vártuk ezt a című rendelkezést, vártuk már két és fél év óta, bízón és reménykedve. Kár volt, egy nagy hitünkkel újra kevesebb lett.

Valami nagykoncepciójú, mélybelátó intézkedést vártunk, a segítség vágyától izzót, mely tükörként mutatja annak kötelességérzetét, akiért a segítségre várók mindenüket odaadták.

A 900-1907. M. E. rendeletben, mely most látott napvilágot tévesen látják a hadirokkantak és családjuk, továbbá a hadiárva és özvegyek sorsának intézményes biztosítását. Ehelyett egy újabb „Stefánia Szövetség”-szerű szervezetet kaptunk, amely működésének alapját a tanácsadásban látja és evvel úgy szólván megszűnt is minden. A rendelet megállapítja, hogy az említettekről való gondoskodás állami feladat és a továbbiak során pedig egyenesen megcáfolja ezt a megállapítását.

A hadiárva mellé pártfogót, a hadirokkantak és özvegyek mellé tanácsadót fognak kirendelni a társadalom sorából és a védelemre várók sorsa teljesen e pártfogók és tanácsadók kötelességtudásán nyugszik.

Csodálatos, hogy még mindig nem látták be, hogy a fiatalkorúak kriminalitása elleni küzdelem fiaskója éppen a társadalmi pártfogók intézményén múlott és hogy a mi társadalmunk nagy általánosságban még nem érett meg arra, hogy ilyen nagy feladatnak egész vonalon tökéletesen megfelelhessen.

Ami a fiatalkorúaknál kísérlet volt, az most csupán tanulság lehet, de újabb lavináját a kísérletezéseknek neki gördíteni igazán könnyelműség. Ilyen óriási jelentőségű feladatban a kísérletezés végzetes következményekkel járhat: ez az amitől félünk, ez az ami ellen minden erőnkől, mindennel dacolva, harcolunk.

A fiatalkorúaknál a magánpártfogók száma egyre kevesbedik s ennek arányában folyton több hivatásos pártfogót kényszerülnek kineveztetni.

A pártfogói intézmény hivatásáról most igazán nincs időnk elmélkedni, a szóbanforgó rendelet erőteljesen jellemzi azt akkor, midőn a pártfogolt sorsát teljesen a pártfogó kezébe teszi le.

A pártfogói tiszt egész embert kivan, aki teljesen ennek a feladatnak él, aki erre a hivatásra, – hogy úgymondjuk – született. Miért nem a hivatásos pártfogókra esett a rendeletet kiadó tekintete, hiszen a társadalmi pártfogót felelősségre sem lehet teljes súllyal vonni, a sújtottak sorsa javulásának csak felelős, feyegymileg felelős intézői, előremozdítói lehetnek.

A pártfogó feladata – mint mondtuk – úgyszólván teljesen kimerül a tanácsadásban, működésének anyagi garanciái nincsenek. Az, hogy a hadiárvat menhelybe utaltatja, vagy gyógypaedagógiai intézetbe helyezteti el, nem tekinthető különleges feladatnak. „Ha a hadiárva magasabb iskolázása indokolt, igyekszik neki a pártfogó ösztöndíjat, vagy internátusi elhelyezést biztosítani,” – mondja a rendelet. „Igyekszik” és ebben kimerül minden. Kategorikusabbn nem lehetne megállapítani, talán ilyenképpen is: ha az árva magasabb iskoláztatása indokolt, részére köteles az e célra kijelölt tanintézet ösztöndíjat, vagy internátusi elhelyezést biztosítani. „Köteles” és nem „igyekszik”, puha emberek vágya az igyekezés.

„Ha az árva földműveléssel kíván foglalkozni és ingatlant óhajt szerezni vagy bérelni, a pártfogó őt e szándékában támogatja, feltéve, ha a szükséges anyagi feltételek megvannak” – haladunk tovább. „Ha a szükséges anyagi feltételek megvannak”, szóval, ha az árva pénzzel rendelkezik. Nem sokkal szebben és kifejezöbben, főleg megnyugtatóbban lehetett volna így mondani: Ha az árva földműveléssel óhajt foglalkozni, a pártfogó előterjesztésére az állam részére földet vásárol, vagy bérel, melynek hozadékát díjmentesen mindaddig élvezheti, míg életének tizen-nyolcadik évét túl nem haladja.

A pártfogó és tanácsadó feladatai körülbelül ugyanazok és csupán illuzórius jellegűek s amennyiben eljárásuk sikertelen, a törvényhatósági hadigondozó bizottsághoz fordulnak.

Ezek után azt kellene vélnünk, hogy a törvényhatósági hadigondozó bizottság valami különleges, szélesebb körű cselekvési hatalommal ruházott fel, azonban ilyen intézkedésnek nyomát hiába keressük. Az a frázisokkal és üres szóvirágokkal telt felhívás, melynek kíséretében a miniszterelnök a rendeletet a törvényhatóságoknak megküldötte, szintén nem tartalmaz erre vonatkozó felhatalmazást.

A törvényhatósági hadigondozó bizottság feladatai ismét azonosak a pártfogók és tanácsadók feladataival, ama különbséggel, hogy a törvényhatósági hadigondozó bizottság, eljárásának sikertelensége esetén, az Országos hadigondozó bizottsághoz fordul.

A rendeletnek szelleme jellemzően egyezik a mi közigazgatásunkban uralgó ama szellemmel, mely a feleknek egyik hivatalból a másikba való küldözgetésében leli örömét és nem számol avval, hogy míg a szervek sorozatán átkerül az ügy, a segítségre szorult helyzete talán akkorra már nem is orvosolható. Az intézkedés teljes hatalma a segítségre szorulttal közvetlenül érintkező hivatásos pártfogó kezében teendő le, mert a segítség filozófiájának legtökéletesebb vezérgéje a gyorsanadásról szóló latin köz-

mondás. A rendelet a bürokratikus hólabda-rendszer egyik legkifejezőbb megnyilvánulása.

Az Országos hadigondozó bizottság hatásköre és feladata részletesen körülírva nincsen, a rendelet csak azt mondja, hogy az a rokkantak és családjuk, továbbá a hadiözvegyek és árvák gondozásával járó tennivalók országos vezetését és szervezését fogja intézni. Anyagi garanciának itt sincsen híre, hamva sem.

Mindazonáltal körülbelül tisztában lehetünk mindavval, ami következik, mikor olvassuk, hogy „ha a törvényhatósági bizottság a rokkantat, árvát és özvegyet elhelyezni nem tudja, egyfelől a törvényhatóságot kéri fel, másfelől a társadalmat igyekszik rávenni arra, hogy árvaházak, ösztöndíjak, internátusok, gyermekkórházak, rokkant otthonok, házi ipart és otthoni munkát értékesítő intézmények, kereseti telepek és műhelyek létesüljenek.”

A törvényhatóságoktól, anyagi erejük elégtelensége miatt, sokat várunk nem lehet és így a társadalomra hárul minden feladat.

Nem mondjuk, hogy a társadalom nem tehet sokat, sőt nélküle nem is képzelhetjük el a a szociális ügyek tökéletes megoldását. De ahhoz, hogy a társadalom feladatainak megfelelhessen, elsősorban jótékonyági tevékenységének részletes szabályozása szükséges, De ez így valóban szerencsétlen gondolat és a társadalmi jótékonyág elszaporodott hiénái működésének ad tápot.

Hiszen a társadalmi jótékonyág hibái, mondhatjuk helyesebben: bűnei gátolják szegényügyünk kifejlődését, mert a közület azon a címen szabadul kötelezettségeinek teljesítése alól, hogy intenzivebb működésére szükség nincsen, hiszen a társadalmi jótékonyág mindent elvégez helyette.

De azt is tekintetbe kell venni, hogy a társadalmi jótékonyág szervezetlenül működik, működési ágait nem a tényleges szükségletnek megfelelően, hanem mintegy ötletszerűen választja meg. Újabb chaosznak áradata van útnak indulóban és ki tudja, mikor szakad ennek vége ?

Ezt a kérdést így, a mostani értelemben, a társadalom ingadozó, részrehajló, egyszóval megbízhatatlan jótékonyágára rábízni nem lehet.

De mindettől eltekintve, az „eladminisztrált” anyagi erővesztés vesztesége az egész ügynek, azonkívül a közpénzek ellenőrizetlen, rendeltetésüktől elvont felhasználása büntetőjogi szempontból is kell, hogy gondolkodóba ejtsen. A rendelet intézkedései általában a sok szó alatt ürességet takarnak, nincsen azokban egy szemernyi szociálpolitika sem. Szociálpolitika, intézményes szociálpolitika nélkül pedig hiába való minden jóakarát. Ezért nem szerzett nekünk igaz örömet a rendelet, ezért

nem látjuk abban a kérdés gyökeres megoldását. Szűkkeblűség, az államnak anyagi értelemben való teljes visszahúzódása itt meg nem állhat. A hadikárosultakról való gondoskodás nemcsak közfeladat, hanem közérdek, nem egyes részletkérdések felkarolásával, hanem az egyetemes ügy minden vonatkozására kiterjedő, elsősorban szociálpolitikai intézkedésekkel oldandó meg. Természetesen ehhez lélek kell, lélek, melynek húrjai átérzik a segítségre várók sorsának minden parányi rezgését. Lehetőleg kevés szó, de annál több tartalom, bensőség. Így most ismét csak a várás feladata jutott nekünk, egy újabb, egy tökéletes rendelkezést várunk, erőteljes, grandiózus, méltó épületet azokhoz, akiknek a boldogság már úgyszólván csak örökre álom marad.

-r. -ő.

FIGYELŐ.

Döntés a Kollár-díj ügyében.

Sok huza-vona után végre eldőlt a Kollár-díj sorsa. A bíráló bizottság úgy határozott, hogy az első és második díjjal egyik pályamunkát sem jutalmazza, ellenben a harmadik díjat dr. Fornheim Ernő újpesti ügyvéd tanulmányának adja ki. Az első és második díj összegét a dicséretben részesült munkák szerzői között osztja el.

A bizottság eljárását nem tartjuk helyesnek, mert ha dr. Fornheim Ernő munkája a beadottak között a legjobb és jutalmazásra érdemes, abszolút értékű, miért nem kaphatta meg az első díjat? Ha pedig a pályázat eredménye nem kielégítő, miért nem hirdettek újabb pályázatot és miért tartották szükségesnek a dicséretben részesült munkák jutalmazását, a helyett, hogy újabb pályázatot tűztek volna ki?

Dr. Fornheim Ernő, a bíráló bizottság önkényes eljárása folytán

méltán érezheti munkáját megrövidítettnek és a szakmunkásokra nem éppen biztatólag hatnak az ilyen való intézkedések. Pedig azok részvételére most égetően nagy szükség van és nem enyhít a dolgon a dicséretesnek nyilvánított munkák megjutalmazása sem, hiszen – a bíráló bizottság döntéséből kivehetőleg – abszolút értékűek nem lehetnek, ha a pályázat kitűzött elveikhez mérten helyezni nem találták érdemesnek azokat.

Dr. Fornheim Ernő pályamunkájának csak a vázlatát ismerjük és felfogásával nagyrészt azonosítjuk magunkat. Úgy tudjuk, hogy a munka legközelebb nyomtatásban is megjelenik, a kritikát róla ekkorra tartjuk fenn magunknak. A munka vázlatát a következő:

Bár a hadiözvegyek és hadiárvaik ellátása állami feladat volna, bizonyos, hogy az állam e kötelességét teljesíteni nem fogja. Minthogy azonban a problémát megoldani kell, ezen megoldás az államtól kü-

lönböző tényezőkre – község, egyház, társadalom – nehezedik. Fejletlen szegényügyünk lévén, ezen problémát nem szabad sem a szegényügynek, sem pedig a dilettáns jótékonyágnak áldozatul dobni. Oly intézmény létesítéséről kell gondoskodnunk, mely végeredményben az általános jótékonyági ügy javára is válik. Hogy a teendők megállapíthatók legyenek Újpest társadalmi alakulatáról felvett képbe kellett a kérdést beállítani. Újpest kisipari és munkásváros lévén, az ellátandó hadiözvegyek és árvák túlnyomólag ezen osztályból kerülnek ki. Ezek pedig megszokták a munkát. Fő kiinduló pont, hogy a segítés ne ingyen adás, hanem szociális gondoskodás legyen, amely a hadiözvegyben és hadiárvaiban meglévő energiák felhasználásával iparkodik helyzetükön segíteni. A két gondoskodásra szoruló csoport ügye csak együttesen oldható meg. A hadiárva számára meg kell hagyni a családi élet melegét. A létesítendő intézmények főleg: közös lakóház közös konyhával, foglalkoztató műhelyek kiképző tanfolyamokkal. Ezek általában a jótékonyági ügy szervezésére központi jótékonyági iroda volna létesítendő. Ezenfelül napközi otthonok, szegényház etc. létesítendő. Beruházási költség kb. 400000 korona volna, az évenként visszatérő kiadás 40000 korona. A beruházási költség akció útján volna fedezendő, míg a visszatérő kiadások fedezésére behozandó a községi törvény által engedélyezett napzámos adó.

„Cipőt a szegényeknek”.

Ez a jelszava a mozgalomnak, melyet Budapesten a Symbolikus nagypáholy indított meg főleg abból a célból, hogy azokat, akik cipőhiány miatt nem mehetnek kereset után, meleg lábbelivel lássa el. Milyen, egyszerű és milyen messzelátó gondolat és milyen megnyugtató, hogy a társadalmi jótékonyág körében is munkál a szociálpolitika belátási elve! Ezideig ötszáz pár cipőt osztottak ki, nagyobbreszt hadbavonultak hozzátartozóinak, de tekintélyes számban vannak az akció segítségét igénybevevők között a középosztály tagjai is. Kishivatalnokok, tanítók és ügyvédjelöltek. Érdekes, hogy a cipők beszerzése is szociálpolitikai alapon történik: tisztán kisiparosokkal készíttetik el azokat. Egyelőre még négy-ötezer korona értékű cipő kiosztására van a mozgalomnak módja.

A szegényügy állapota a háború után-

A német szegényápolási és jótékonyági szövetség már a múlt év szeptemberében foglalkozott Lipcsében megtartott ülésén, a szegényügynek olyaténképpen való megszervezésével, hogy az a háborús állapotból a békés állapotba való átmeneti helyzet által adott körülményeknek minél tökéletesebben felelhessen meg.

A f. év januárjában. Berlinben tartott központi bizottsági ülést ugyanezen kérdés részletes megvitatása céljából hívták össze.

Rosentock városi tanácsos vetette fel mindjárt a tárgyalás elején azt

a kérdést, vajjon a hadirokkantoknak, özvegyeknek és árváknak gondozása és ellátása a szegényügy keretében történjék-e, vagy ez a feladat egészen külön szervezet létesítése útján oldassék-e meg?

Az ülésen az az álláspont alakult ki erre nézve, hogy a hadirokkantok, özvegyek és árvák gondozása különleges teendő, mely külön szervezetet igényel, a szegényügy hatáskörébe ezentúl is csak azok a kérdések tartozhatnak, amelyek a háború előtt is oda tartoztak. Egyidejűleg foglalkoztak a szegényügy tevékenységét igénybevevők szavazati jogának elvesztésével is és konstataálták, hogy ez az intézkedés nagyban hátráltatja a szegényügy tökéletesülhetését. Az átmeneti helyzet megbeszélésénél a bizottság háborús jóléti szervezet létesítését tartotta szükségesnek, amelynek működése a háború által előidézett, különleges viszonyokhoz idomulna.

Elhatározta a bizottság, hogy ez év nyarán ismét részletes megvitatás tárgyává teszi ezt a kérdést.

A váci rokkanttelep szervezése.

A m. kir. rokkantügyi hivatal váci iskolája a Pestvármegye közönsége által megvett és rokkantügyi célokra átadott Kobrák féle gyártelepen legközelebb megnyílik. Miután ezen rokkantiskolából, a rokkant katonák kiképzésének előrehaladása arányában kereseti telep fog fokozatosan és szervesen kialakulni, e rokkantiskolában a rokkantak elsősorban oly iparágakban fognak kiképzést nyerni, mely iparágak a kereseti telep üzemágát fogják képezni. A kereseti telep a hadsereg és a polgári közfogyasztás szükség-

letét képező bőripari cikkek előállításával fog foglalkozni és a rokkantiskola is, ennek megfelelőleg, bőripari jelleggel fog bírni.

A telepen, illetve a lókkantiskolába azok a különösen megbízható rokkant katonák nyernek felvételt, kik csonkultságuk, illetve bénultságuk következtében magánmunkaadónál megnyugvással el nem helyezhetők, de remélhető, hogy közös munka szervezése és értékesítése mellett megélhetésüket és családjuk létfontosságát biztosítani képesek.

A telep teljesen altruisztikus alapon létesül, évi tiszta nyeresége, a tartalékoláson kívül, a telep fejlesztésére, rokkantjóléti intézmények létesítésére és fenntartására, továbbá a rokkantak haszonrészesedésére fog fordíthatni.

A kereseti telep mellett a Rokkantügyi hivatal hatvan családi házat épít. A házak mindegyikéhez négyszáz négyszögöles telek tartozik, melyen a házat használó rokkant családjával rendszeres kerteszetet folytathat, baromfit nevelhet.

A házat és a hozzátartozó telket díjtalan használatra a kereseti telepen elhelyezett rokkantak közül az erre a támogatásra legérdemesebbek kapják, kik idővel, bizonyos feltételek bekövetkezése esetén, az ingatlanra tulajdonjogot is szerezhetnek.

A házak és telkek használatba bocsátásánál elsőbbségben fognak részesülni a kereseti telepen elhelyezett rokkantak közül azok, kik teljesen vagyontalanok és emellett nősek és legalább háromgyermekes apák, magyar anyanyelvűek és leg súlyosabban rokkantak. Azoknál, kik a rokkantiskolában példás magaviseletükkel, szorgalmukkal és munkaszeretetükkel magukat kitüntették, amennyiben a feltételeknek egyéb-

ként megfelelnek, a három gyermektől eltekintenek. A kereseti telep telkén már meglévő tizennégy kisebb, kertfölddel bíró munkásházban szintén a kereseti telepen dolgozó rokkantak nyernek elhelyezést. Ezeknek a házaknak tulajdonjoga azonban nem szerezhető meg.

A rokkantügyi hivatal a telep felállításával, a módozatok megállapításával, csaknem tökéletes mintáját, létesítette annak, miként kell az egész magyar rokkantügyet megszervezni. Szociálpolitikai alap, a szegényügyi vonatkozásoknak lehetőleg teljesen való kiküszöbölésével: ez a főelv s ez itt teljes mértékben érvényesülésre jut, Most már a rokkantvédelem intézőinek feladata annak felismerése, hogy a vácsi rokkantelep létesítése körül alkalmazott elveket kell a magyar rokkantvédelem megvalósításában az egész vonalon irányvezetőül elfogadni. Másképpen ezt a kérdést becsületesen kezelni nem lehet, másképpen egy hasznos, dolgozni kívánó munkásosztályból könyöradományokra támaszkodó koldustársadalom válik. Melyik eset megvalósulása áll inkább az állam, a nemzetgazdaság és társadalom érdekében ?

Fabius,

Gyámpénztári tartalékalapok jövedelmének igénybevétele hadiárvák segélyezésére.

A belügyminiszter, több törvényhatóság kérésétől indítatva, megengedte, hogy a gyámpénztári tartalékalapok jövedelme az elhagyottá nem nyilvánított, de segélyezés híján elhagyottá válható héttől tizenöt évig terjedő életkorban lévő hadiárvák segélyezésére felhasználassák. A tartalékalap jövedelmének

ekként való felhasználását a törvényhatósági bizottsági közgyűlés, illetve a város képviselőtestülete mondhatja ki, e határozat a belügyminiszterhez azonban felterjesztendő. Magát a segélyezést az árvaszék végzi, a törvényhatósági bizottság, illetve a képviselőtestület határozatában megjelölt feltételek és módozatok között. Megjegyezni érdemes, hogy a rendeletben kifejezésre juttatja a belügyminiszter azt a felfogását, hogy nem tartja célszerűnek, ha a tartalékalap jövedelméből a hadiárvák javára szánt összeg az ügynevezett hadiárvaalapba utaltatnék, mert a tartalékalapból rendelkezésre bocsajtott összeg csakis az említett feltételnek megfelelő hadiárvák javára fordítható és csak a megállapított módozatok között használható fel, míg a hadiárvaalapok egyéb pénzkészletei ily korláthoz kötve nincsenek, minélfogva a nem teljesen azonos rendeltetésű pénzeknek nem közösen, hanem párhuzamosan való felhasználása, a cél érdekében, hasznosabbnak látszik.

A belügyminiszter rendelete súlyos hiányokon segít s bárha ez a segítség csak pillanatnyi jellegű is, a hadiárvák egy csekély és legjobban sújtott százalékának ügyét lényegesen előbbre viszi.

Csak az a különös, miért nem vallja ugyanezt az álláspontot a belügyminiszter a hét éven alóli hadiárvák segélyezése tekintetében, olyként, hogy ugyanilyen módozatok között az országos betegápolási alapból is rendelkezésre álljon bizonyos rész?

Érdekes és az elhagyottság fogalmának újabb, helyesebb értelmezését kezdi sejtetni a rendelet akkor, midőn az 1877. évi XX. t.-c. 299. szakaszának intencióit magyarázva mondja, hogy bár „a gyámpénztári

tartalékalapoknak az 1901. évig lekötvé nem volt jövedelmét a hét éven felüli *elhagyott* gyermekek gondozási költségeire kell fordítani, de tekintettel arra a kötelezettségre, mely az államra a hadiárvának éppen az elhagyottságtól való megóvása tekintetében hárul, nem tartható a törvény célzatával ellenkezőleg, ha a tartalékalap jövedelme az elhagyottá nem nyilvánított, de a segélyezés nélkül elhagyottá válható hadiárvának segélyezésére fordítatik.” Praeventiv segítség, ez az igazi hatásos segítség, milyen szép, milyen kristályos álláspont ez de miért csak addig marad ilyennek, míg az állam anyagi erejét nem kell igénybe venni?

Fabius.

„A csecsemővédelem szociológiájához”

cím alatt dr. Szana Sándor cikkét közli a Feministák Egyesületének az 1916. évi kongresszusán el nem mondott beszédek tartalmazó füzet. Értékes, tanulságos a cikk minden egyes sora, (bár véleménye nem fedi a mi véleményünket), dr. Szana Sándor szívére és tudására valló. A sok ember probléma – írja többek között – kétségbeejtő formában áll előttünk. Teljesen lehetetlennek látszik ezt a kérdést gazdasági alapokon megoldani, pedig kétségtelen, hogy egyes országokban a szülési arányszámot tovább csökkenteni nem szabad hagyni, mert már nemsokára eléri azt a fokot, ahol a javuló halandóság a károkat nem tudja kiegyenlíteni. Tud-

juk, hogy a szegények csecsemői halnak meg leginkább, tehát bizonyos, hogy azt a nagy nemzeti feladatot, hogy több gyermek születésék, nem lehet a szegényekre bízni. Ott hiába születik több, ez a többlet el meg fog halni. Oda kell tehát hatnunk, hogy jómódúak körében emeljük a szülési arányszámot. Ezt pedig gazdasági eszközökkel elérni nem lehet, mert hisz a jómódúak gazdasági segélyre nem szorulnak. Ezt kizárólag etikánk átalakításával lehet elérni. A gyermekben való örömet kell fokozni, az egész társadalmat kell, hogy áthassa az az érzés, hogy a több gyermek felnevelése nemzeti kultúrkötelesség”.

A sokemberprobléma megoldását mi, igenis, tisztán gazdasági alapon reméljük. Mert a cikknek az az érvelése; hogy „azt a feladatot, hogy több gyermek szülessék, nem lehet a szegényekre bízni, o't hiába születik több. ez a többlet el fog halni”, nem állhat meg, mert a családvédelem kellő szociálpolitikai alapon nyugvó szervezésével ennek gátat lehet venni. Attól pedig félni, hogy az általános gazdasági jólét a szülési arányszám általános csökkenését fogja előidézni, helytelen álláspont, mert a Belváros gazdagainak gyermektelenséget előidéző lélektani okok a rendezett gazdasági viszonyok közé került s jelenleg nyomorgó néposztálynál mindaddig nem lépnek fel, míg ez a néposztály a Belváros gazdagainak; speciá-

lis helyzetének teljesen osztályrészesévé nem válik, ami pedig nem történhet meg, mert a szociálpolitikának nem az a feladata, hogy az éhező embert egyszeriben dúsgazdaggá tegye, hanem az a legelső teendője, hogy a nemzetgazdasági életben ezidőszerint uralkodó viszszás helyzetekkel szemben olyan lehetőségeket küzdjön ki, melynek keretében *minden rendelkezésre álló* munkaerő a legtökéletesebben gyümölcsöztethetővé váljék s a munkaerő kizsákmányolásának esete teljesen kiküszöböltessek. A szociálpolitika többi teendőjének sikerültsége ennek a feladatteljesítésnek sikerültségén nyugszik. És ha a családvédelem a szociálpolitikának minden eszközével tökéletesülhet, annak a megállapításnak sem lehet helye, hogy: „a szegényekre a többgyermek szülésének feladatát bízni nem lehet, ott a többlet ügyis el fog halni”. Szegények akkor is lesznek, de nem nyomorgó szegények és a legelsőbbrendű életszükségletek kielégíthetőségét is nélkülöző s ezen a réven az időelőtti halálra szántak osztálya teljesen eltűnik.

Az etika kifejlesztésével pedig a gazdagoknál több gyermek produktálását elérni nem lehet. Ez éppen olyan távoli zene, mint az, hogy csupa tisztességes embert akarjunk nevelni. Eljön ez az idő is, mi hiszünk benne, de mi azt már nem érhetjük meg. Valami különös, földöntúli dolognak kell történnie, amely megrázza az embereket, amely

más érzéseket ad a szíveknek, más nézéseket a szemeknek s a boldogságnak más utakon való keresését mutatja meg. Addig pedig míg ez elkövetkezhet majd, csak reális alapokon dolgozhatunk, ha eredményt akarunk elérni. És hogy dr. Szana Sándort ebben a reális munkában a legelső között fogjuk látni: erről bizonyosságot teszünk.

Dr. H. R.

Méhészeti tanfolyam rokkantak számára.

A Győrött létesített állami méhészeti központtal kapcsolatosan méhészeti tanfolyam nyílt meg, melyen egyelőre negyven rokkant katonát képesítenek elméletben és gyakorlatban arra, hogy hazatérésük után a méhészettel szakszerűen foglalkozhassanak.

A tanfolyam szociálpolitikai célját csak akkor éri el, ha a hazatérő rokkantak részére az állam ingyenes méhcsaládokat és felszerelési eszközöket is engedélyez.

A „Szegényügyi közlemények“ dr. Hilscher Rezsőnek „Megjegyzések a családvédelem kérdéséhez“ és „Az egyesületek és a szegényügy“ című tanulmányait tartalmazó első füzet a „Szegényügy“ kiadóhivatalában 50 fill.-ért megrendelhető.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Dr. K. M. Tévedni tetszik. Az Augusztai Gyorssegély Alap ezideig még nem adta be ellenünk a sajtóperét. Pedig örömmel bizonyítottuk volna be a bíróság előtt is állításainknak valóságát. Azóta különben az Esti Újság is foglalkozott az Augusztai Gyorssegély Alap hadibiztosítási ügyleteivel, ha nem is egészen abból a szempontból, mint amilyenből mi tettük.

F. G. Megértett bennünket. Mi a magyar szegényügy teljes egészével foglalkozunk, tehát a rokkantüggyel is. Megtisztelne és hálára kötelezne, ha tapasztalatait velünk mielőbb közölné.

Dr. V. I. Nem vagyunk hivatalos lap. Független és szabad a véleménymondásunk és részrehajlatlan kritikát mondhatunk a szegényügy minden visszásságáról s így arról az adminisztrációs költségekben tobzódó jótékonyági egyesületről is. Eljön mindennek az ideje.

G. Szívesen látjuk munkatársaink sorában s önnel együtt mindazokat, akik a magyar szegényügy felépítésén kívánnak dolgozni.

A kiadóhivatal kérelme.

Lapunk következő számát már csak azoknak küldhetjük meg, akik az előfizetési díjat addig hozzánk eljuttatják. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, kik a magyar szegényügy egyetemes nagy céljaiért való küzdelemben velünk éreznek, az előfizetési díjnak, az e számunkhoz mellékelt csekklap felhasználásával való, mielőbbi beküldésével egyengessék utainkat. Nagy munka előtt állunk még, mérhetetlen távolságokat kell bejárnunk, míg megtörhetjük a közönyt, a mások sorsa iránt való hagyományos érzéketlenséget. Bízunk a szegényügy barátainak szeretetében.

A kiadóhivatal.